

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Cdo/90/2023
Identifikačné číslo spisu: 7715204894
Dátum vydania rozhodnutia: 25.01.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Terézia Mecelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:7715204894.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ maloletej K. J., narodenej X. K. XXXX, N., K. N. XX, zastúpenej zákonnými zástupcami otcom žalobcom 2/ a matkou K. N., narodenou XX. W. XXXX, N., K. N.A. XX, a 2/ K. G. J., narodeného X. Y. XXXX, N., K. N.A. XX, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, Bratislava, Špitálska 4-6, IČO: 00 681 156, o náhradu nemajetkovej ujmy a náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Rožňava pod sp. zn. 9C/414/2015, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 27. septembra 2022 sp. zn. 6Co/12/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaná j e p o v i n n á zaplatiť žalobcovi 2/ náhradu trov dovolacieho konania vo výške určenej súdom prvej inštancie.

Žalobkyni 1/ náhradu trov dovolacieho konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Rožňava (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom (v poradí druhým) z 21. septembra 2021 č. k. 9C/414/2015-861 I. uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni 1/ 5 000 eur z titulu náhrady nemajetkovej ujmy, žalobcovi 2/ 7 500 eur z titulu náhrady nemajetkovej ujmy a 149,70 eur z titulu náhrady škody, do troch dní od právoplatnosti rozsudku, II. žalobu v prevyšujúcej časti zamietol a III. žalovanej priznal voči žalobcom 1/ a 2/ náhradu trov konania v rozsahu 96 % s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá vyšší súdny úradník. Rozsudok právne zdôvodnil ust. § 4 ods. 1 písm. a/, b/, d/, f/ a m/, § 3 ods. 1, § 6 ods. 1, § 9 ods. 1 až 3 a § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“). Vecne dôvodil, že žalobcovia 1/ a 2/ (ďalej aj len „žalobcovia“) sa domáhali náhrady nemajetkovej ujmy a náhrady škody z dôvodu, že maloletá žalobkyňa 1/ bola umiestnená v Detskom domove B. J. (ďalej len „detský domov“) predbežným opatrením (pozn.: teraz neodkladné opatrenie) súdu na základe návrhu Úradu práce, sociálnych vecí a

rodiny v Michalovciach (ďalej len „úrad“), keď 22. marca 2012 matka maloletej vo večerných hodinách utrpela zranenia pri páde zo schodov, bola hospitalizovaná a otec (žalobca 2/) bol políciou zadržaný pre podozrenie zo spáchania trestného činu. Odlúčenie dcéry od biologickej rodiny trvalo od 22. marca 2012 do 4. februára 2014. Súd prvej inštancie konštatoval, že nárok žalobcu 2/ na náhradu nemajetkovej ujmy a náhradu škody v súvislosti s trestným stíhaním je dôvodný, pretože uznesenie o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia policajného orgánu - vyšetrovateľa policajného zboru bolo zrušené a toto zrušenie má rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia pre nezákonnosť. Ďalej mal súd za preukázané, že v súvislosti s nezákonným rozhodnutím policajného orgánu (uznesenie o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia), žalobcovi 2/ vznikla aj škoda, ktorá pozostáva z cestovných nákladov a nákladov stravovania. V tomto prípade zistil súd prvej inštancie naplnenie všetkých predpokladov vzniku zodpovednosti štátu za škodu. K nesprávnemu úradnému postupu v súvislosti s úkonmi úradu (ktorý podal návrh na nariadenie predbežného opatrenia o umiestnení maloletej žalobkyne 1/ v detskom domove bez predchádzajúceho zisťovania okruhu príbuzných, ktorí by sa mohli o dieťa postarať za to obdobie, za ktoré rodičia túto starostlivosť nemohli vykonávať) súd prvej inštancie uviedol, že otec bol prepustený zo zadržania na slobodu 26. marca 2012 o 12.30 hod. a prejavil záujem zabezpečiť starostlivosť o dieťa. V nedostatočnej komunikácii s príbuznými rodičov maloletej a v nezabezpečení si informácie, či otec bol vzatý do väzby alebo bol prepustený na slobodu a v prípade prepustenia na slobodu, či sa môže postarať o dieťa, súd videl nesprávny úradný postup zo strany úradu. Nakoľko otec dieťaťa bol 26. marca 2012 prepustený na slobodu, mohol zabezpečiť starostlivosť o maloletú žalobkyňu 1/ (už aj vzhľadom na to, že následne dieťa bolo zverené do jeho osobnej starostlivosti). V súvislosti s týmto nesprávnym úradným postupom vznikla žalobcom 1/ a 2/ nemajetková ujma (narušenie práva na rodinný život, citová ujma v dôsledku odlúčenia maloletého dieťaťa vo veku 4 rokov od biologickej rodiny a rodičov) a rovnako i škoda spočívajúca v cestovných nákladoch vynaložených zo strany žalobcu 2/ (za účelom návštevy maloletého dieťaťa v detskom domove). Poukázal na skutočnosť, že rozhodnutie o nariadení predbežného opatrenia (odvolacím súdom potvrdené) bolo uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) sp. zn. 5Cdo/224/2013 zrušené (išlo teda taktiež o nezákonné rozhodnutie/a). Súd pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy postupoval v súlade s ust. § 17 ods. 2 a 4 zákona č. 514/2003 Z. z. V danom prípade iba samotné konštatovanie porušenia práva nebolo dostatočným zadosťučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonnými rozhodnutiami súdov a policajným orgánom - vyšetrovateľa policajného zboru a nesprávnym úradným postupom zo strany úradu, keď došlo k odlúčeniu maloletého dieťaťa od rodičov po dobu takmer dvoch rokov. Uvedené obdobie nie je možné vrátiť a náhrada nemajetkovej ujmy slúži len na zmiernenie citovej ujmy, ktorá počas tohto obdobia vznikla v súkromnom a rodinnom živote žalobcov. Z titulu nezákonných súdnych rozhodnutí patrí žalobcom 1/ a 2/ náhrada nemajetkovej ujmy po 5 000 eur každému z nich a za nezákonné trestné stíhanie, ktoré bolo vedené voči žalobcovi 2/, mu patrí ešte náhrada nemajetkovej ujmy v sume 2 500 eur. Súd prvej inštancie zároveň konštatoval, že žalobcovia nepreukázali existenciu nesprávneho úradného postupu v súvislosti s úkonmi súdov, vyšetrovateľa policajného zboru, resp. policajných orgánov a prokurátora. Žalobu považoval za čiastočne dôvodnú. Rozhodnutie o trovách konania bolo odôvodnené právne ust. § 255 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) a vecne úspechom žalovanej v konaní v rozsahu 96 %.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 27. septembra 2022 sp. zn. 6Co/12/2022 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti a v časti trov prvoinštančného konania potvrdil ako vecne správny podľa ust. § 387 ods. 1 a 2 CSP. Uviedol, že súd prvej inštancie vykonal vo veci dokazovanie v dostatočnom rozsahu pre náležité zistenie skutkového stavu, vykonanie ďalších dôkazov nebolo potrebné a vykonané dôkazy vyhodnotil podľa ust. § 191 a § 192 CSP. Na základe vykonaného dokazovania dospel súd prvej inštancie k správnym skutkovým zisteniam, na ktorých založil svoje rozhodnutie, a zo zisteného skutkového stavu vyvodil aj správny právny záver (ten v súlade so zákonom i dostatočne a zrozumiteľne zdôvodnil). Súd prvej inštancie správne rozlíšil jednotlivé uplatnené nároky a ako prvý posudzoval nárok uplatnený titulom nezákonných rozhodnutí. Za nezákonné žalobcovia považovali rozhodnutia súdov, a to uznesenie Okresného súdu Michalovce z 26. marca 2012 č. k.

17P/99/2012-9 a uznesenie Krajského súdu v Košiciach zo 16. mája 2012 sp. zn. 8CoP/193/2012, keď najvyšší súd uznesením z 20. januára 2014 sp. zn. 5Cdo/224/2013 zrušil tieto rozhodnutia a vec vrátil Okresnému súdu Michalovce na ďalšie konanie. Zároveň za nezákonné správne považoval súd prvej inštancie rozhodnutie o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, pretože prokurátor rozhodol o zastavení trestného stíhania vedeného proti žalobcovi 2/ (skutok nie je trestným činom a nie je dôvod na postúpenie veci). Následne súd prvej inštancie osobitne posudzoval nárok uplatnený z dôvodu nesprávneho úradného postupu, ktorí žalobcovia vzhľadli v konaní súdov, policajných orgánov a prokurátora, ako aj úradu (súd prvej inštancie iba v prípade úradu). Predmetom odvolacieho prieskumu bola časť rozhodnutia súdu o dôvodnosti žaloby uplatnenej na základe nesprávneho úradného postupu úradu. Odvolací súd sa v tejto časti stotožnil s úvahami súdu prvej inštancie, že nesprávny úradný postup úradu spočíval v podaní návrhu na nariadenie predbežného opatrenia o umiestnení maloletej v detskom domove bez predchádzajúceho zisťovania okruhu príbuzných, ktorí by sa mohli o dieťa postarať, zároveň úrad nedostatočne komunikoval s otcom maloletej a jeho príbuznými v období jeho zadržania, ako i v tom, že úrad nedostatočne zabezpečil informácie pre posúdenie možnosti zabezpečenia osobnej starostlivosti o maloletú zo strany otca po jeho prepustení na slobodu. Za nedôvodnú považoval odvolací súd argumentáciu žalovanej o súhlase matky (okrem toho matka takýto súhlas spochybnila). Dodal, že nemožno akceptovať, aby úrad podal akýkoľvek návrh bez dôsledného prešetrenia individuálnej situácie dieťaťa, pričom v danom prípade z vykonaného dokazovania jednoznačne vyplynulo, že takéto dôsledné šetrenie vykonané nebolo, resp. bolo vykonané iba nedostatočne. Odvolací súd ďalej zdôraznil v súvislosti s ďalšími námietkami odvolateľky, že slabé ekonomické pomery rodičov samé osebe nemôžu viesť k odňatiu dieťaťa z ich osobnej starostlivosti. Naopak štát musí byť nápomocný takýmto rodičom zvládnuť situáciu a iba v krajných prípadoch je možné dieťa odňať z ich osobnej starostlivosti. V dôsledku nezákonných rozhodnutí a nesprávneho úradného postupu bolo maloleté dieťa dlhodobo umiestnené v detskom domove, nemalo umožnené, aby sa oň starali rodičia a zároveň rodičom bolo zabránené, aby vykonávali osobnú starostlivosť o svoje maloleté dieťa v útľom veku. Odvolací súd teda považoval za správny záver súdu prvej inštancie o splnení predpokladov vzniku zodpovednosti za nemajetkovú ujmu (i škodu), ktorá vznikla žalobcom. V danom prípade iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným vzhľadom na ujmu, ktorá bola spôsobená nezákonnými rozhodnutiami súdov a orgánov polície (v spojení s nesprávnym úradným postupom úradu), najmä s poukazom na nemožnosť nápravy odlúčenia maloletého dieťaťa od rodiny bez ohľadu na dĺžku doby odlúčenia. Práve toto odlúčenie, ktoré bolo spôsobené aj v dôsledku nezákonného trestného stíhania, ako aj v dôsledku nezákonného rozhodnutia/í súdov, je potrebné považovať za závažný následok v osobnej sfére poškodených žalobcov. Posúdenie okolností, za ktorých došlo k ujme, zahŕňa aj správanie samotného poškodeného (v danom prípade o tomto je možné hovoriť iba u žalobcu 2/), avšak žalovaná v konaní nepreukázala také konanie žalovaného 2/ pred vydaním nezákonných rozhodnutí, ktoré by bolo možné považovať za relevantné vo vzťahu k vydaniu uvedených rozhodnutí. Správne boli úvahy a závery súdu prvej inštancie vo vzťahu k stanoveniu výšky náhrady nemajetkovej ujmy a výšky náhrady škody, keď prihliadol najmä na dĺžku odlúčenia maloletého dieťaťa od biologickej rodiny, vek dieťaťa a celkové okolnosti prejednávanej veci. Odvolací súd sa s výškou stanovenou súdom prvej inštancie stotožnil a konštatoval, že jej výška je primeraná. Nebolo možné akceptovať ani námietky žalovanej týkajúce sa náhrady skutočnej škody (náklady na cestovné a stravné). Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania právne odôvodnil ust. § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 v spojení § 396 ods. 1 CSP a vecne úspechom žalobcov 1/ a 2/ v odvolacom konaní v plnom rozsahu.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolaiteľka“) dovolanie. Dovolanie odôvodnila ustanovením § 420 písm. f/ CSP (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces) a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, t. j. nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v otázke, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Navrhla zrušiť rozsudky nižších súdov a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Súčasne navrhla odložiť vykonateľnosť napadnutého rozsudku. Štát má právo vyjadriť sa k skutočnostiam, ktoré sa mu kladú za vinu, a to na zodpovedajúcej odbornej úrovni kompetentným štátnym orgánom, respektíve kompetentným povereným štátnym zamestnancom a predkladať relevantné dôkazy na svoju obranu. Žalobca si v predmetnom súdnom konaní uplatňoval viaceré samostatné nároky, teda namietal rôzne

pochybenia rôznych štátnych orgánov, ktoré mohli byť uplatňované aj v samostatných konaniach. Ak sa uplatnené nároky týkajú pôsobnosti rôznych štátnych orgánov, nič nebráni, aby v konaní proti štátu ako jedinému žalovanému vystupovali ako subjekty konajúce za štát všetky tie štátne orgány, do pôsobnosti ktorých vec patrí, pričom každý z nich bude konať v mene štátu ohľadne toho nároku, ktorý sa týka jeho pôsobnosti (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/149/2011). Slovenská republika ako právnická osoba bola postupom nižších súdov obmedzená v uplatňovaní svojich procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces. Pri rešpektovaní požiadavky na riadne a presvedčivé odôvodnenie rozsudku musia byť z odôvodnenia dostatočne zrejmé závery súdu o právnom posúdení jednotlivých nárokov a o ich opodstatnenosti či neopodstatnenosti. Rozsudok musí obsahovať okrem iného aj označenie orgánu verejnej moci, ktorý konkrétnu škodu/nemajetkovú ujmu spôsobil a výšku škody/nemajetkovej ujmy, ktorú súd priznal za konkrétny nesprávny úradný postup alebo nezákonné rozhodnutie konkrétneho orgánu verejnej moci. V tejto súvislosti poukázala na uplatnenie regresnej náhrady, ktorú v dôsledku uvedeného nie je možné žiadať. Pre rozhodnutie v predmetnej veci je podstatné vyriešenie právnej otázky, či v kontexte ust. § 21 a nasl. zákona č. 514/2003 Z. z. je podstatou náležitosťou rozsudku aj označenie orgánu verejnej moci, ktorý konkrétnu škodu/nemajetkovú ujmu spôsobil, a výška škody/nemajetkovej ujmy, ktorú súd priznal za konkrétny nesprávny úradný postup alebo nezákonné rozhodnutie konkrétneho orgánu verejnej moci, najmä ak príslušný súd rozhoduje o viacerých samostatných nárokoch žalobcu. Ďalej poukázala na ust. § 75a OSP (zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok účinný do 30. júna 2016) a ust. § 27 ods. 1 zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 305/2005 Z. z.“) a následne podrobne zhrnula podstatné skutkové okolnosti, za ktorých došlo k vyňatiu maloletej z rodinného prostredia a k dočasnému umiestneniu do detského domova. Podľa názoru žalovanej pre rozhodnutie v predmetnej veci bolo podstatné vyriešenie právnej otázky, či v zmysle ust. § 27 ods. 1 zákona č. 305/2005 v spojení s ust. § 75a OSP bolo možné vykladať slovné spojenie bezodkladne ako časový rámec niekoľko týždňov. Následne bolo tiež potrebné zaoberať sa právnou otázkou, či je v súlade s právnym poriadkom vykonávať zo strany štátu ústavnú starostlivosť voči maloletej osobe a umiestniť maloletú osobu v detskom domove po dobu niekoľkých týždňov bez rozhodnutia súdu podľa § 75a OSP. Poukázala aj na to, že dôkazné bremeno v danom prípade znášali žalobcovia, a to o všetkých skutočnostiach, ktoré zakladajú zodpovednosť štátu za škodu. Úrad postupoval v súlade s právnymi predpismi za účelom dočasného zabezpečenia ochrany porušených a ohrozených práv dieťaťa.

4. Žalobca 2/ považuje dovolanie za nedôvodné a nevidí dôvod na odklad vykonateľnosti rozsudku odvolacieho súdu.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo vydané napadnuté rozhodnutie (§ 424 CSP), za splnenia tiež podmienok zastúpenia strany a spísania dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je potrebné podľa § 447 písm. c/ CSP odmietnuť.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 písm. f/ CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa

potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Žalovaná vyvodzovala prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Dovolací súd, vychádzajúc z konštrukcie dovolacieho konania v podmienkach aktuálnej právnej úpravy civilného sporového procesu a tiež z ostatného záveru veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu o prípustnosti kumulácie dovolacích dôvodov podľa § 420 a § 421 CSP (v tejto súvislosti porovnaj uznesenie najvyššieho súdu z 21. marca 2018 sp. zn. 1VCdo/1/2018), preto pristúpil ku skúmaniu existencie dovolacích dôvodov (a tiež dôvodov prípustnosti dovolania), uplatnených dovolaním v tejto veci, podľa chronológie priradenej im ustanoveniami zákona, ktorého sú súčasťou.

10. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto posudzoval opodstatnenosť argumentácie dovolateľky, že v konaní (pred nižšími súdmi) došlo k ňou tvrdenej vade zmätočnosti.

11. Pojmovým znakom vady zmätočnosti uvedenej v ustanovení § 420 písm. f/ CSP je, že k nej došlo nesprávnym „procesným“ postupom súdu, ktorý znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie), znemožňujúca strane sporu (skôr a dnes ešte v mimosporových konaniach stále účastníkovi konania) realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (tu por. R 129/1999 a 1Cdo/202/2017, 2Cdo/162/2017, 3Cdo/22/2018, 4Cdo/87/2017, 5Cdo/112/2018, 7Cdo/202/2017 a 8Cdo/85/2018). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

12. V danej veci dovolateľka namietala, že rozhodnutia nie sú dostatočne odôvodnené, najmä vo vzťahu k označeniu orgánu, ktorý v mene štátu konal, ako aj s poukazom na to, že súdy sa nevysporiadali s tým, či je daná skutočne príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a vznikom údajnej nemajetkovej ujmy (dôkazné bremeno je na žalobcoch).

13. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený v čl. 46 ods. 1 Ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia FMZV ČSFR č. 209/1992 Zb., ďalej len „Dohovor“), je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia sice neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejme všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia.

14. Včlenením formulácie o práve na spravodlivý súdny proces do textu zákona (§ 420 písm. f/ CSP) sa požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia neliberalizovali, ale naopak sprísnilo (IV. ÚS 314/2020, ZNaU 69/2020).

15. Súd prvej inštancie vo svojom rozhodnutí podrobne uviedol, v akých častiach považuje nárok

žalobcov za preukázaný, keď dospel na základe vykonaného dokazovania k záveru, že došlo k nesprávnemu úradnému postupu úradu (spočívajúceho v nedostatočnej komunikácii s príbuznými rodičov maloletej a v nezabezpečení si informácie, či otec bol vzatý do väzby alebo bol prepustený na slobodu a v prípade prepustenia na slobodu, či sa môže postarať o dieťa), k nezákonnému rozhodnutiu/iam súdu o predbežnom opatrení (keď toto bolo najvyšším súdom zrušené) a k nezákonnému uzneseniu o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia policajným orgánom - vyšetrovateľa policajného zboru (toto bolo taktiež zrušené). Uviedol i jednotlivé predpoklady pre vznik zodpovednosti štátu za škodu a nemajetkovú ujmu. Ďalej uviedol, že v danom prípade došlo k odlúčeniu maloletého dieťaťa od rodičov po dobu takmer dvoch rokov. Uvedené obdobie nie je možné vrátiť a náhrada nemajetkovej ujmy slúži len na zmiernenie citovej ujmy, ktorá počas tohto obdobia vznikala v súkromnom a rodinnom živote žalobcov 1/ a 2/. Z jeho rozhodnutia je zrejmé i to, že z titulu nezákonných súdnych rozhodnutí bola žalobcom 1/ a 2/ priznaná náhrada nemajetkovej ujmy po 5 000 eur (každému z nich) a za nezákonné trestné stíhanie, ktoré bolo vedené voči žalobcovi 2/ mu bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v sume 2 500 eur. Z rozhodnutia je zrejmé, že v mene štátu konalo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v zmysle zrušujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu, keď súd prvej inštancie ustálil, že podľa § 4 ods. 1 písm. m/ zákona č. 514/2003 Z. z. v prejednávanej veci za žalovanú bude konať len Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, ktorému bola žiadosť žalobcov o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody doručená ako prvému, t. j. 5. novembra 2012 (pozn.: dotedy konali za štát viaceré subjekty).

16. V napadnutom rozsudku v prejednávanej veci odvolací súd podrobne uviedol v odsekoch 26 až 60, z akých dôvodov rozhodnutie súdu prvej inštancie považuje za vecne správne (viď bližšie i odsek 2 tohto uznesenia). Vysporiadal sa s argumentáciou žalovanej vo vzťahu k jej námietkam (súhlas matky, slabé ekonomické pomery rodičov, náklady na cestovné a stravné, správanie poškodeného atď.). Dodal, že nesprávny úradný postup spočíva v tom, že úrad podal návrh na nariadenie predbežného opatrenia o umiestnení maloletej v detskom domove bez predchádzajúceho zisťovania okruhu príbuzných, ktorí by sa mohli o dieťa postarať, zároveň nedostatočne komunikoval s otcom maloletej a príbuznými v období jeho zadržania, ako aj nedostatočne zabezpečil informácie pre posúdenie možnosti zabezpečenia osobnej starostlivosti o maloletú zo strany otca po jeho prepustení na slobodu. Zdôraznil, že nemožno akceptovať (a to v kontexte zákonného znenia ust. o povinnosti orgánu bezodkladne podať návrh na nariadenie predbežného opatrenia), aby úrad podal akýkoľvek návrh bez dôsledného prešetrenia individuálnej situácie dieťaťa, pričom v danom prípade z vykonaného dokazovania jednoznačne vyplynulo, že takéto dôsledné šetrenie vykonané nebolo, resp. bolo vykonané iba nedostatočne. V dôsledku nezákonných rozhodnutí a nesprávneho úradného postupu úradu bolo maloleté dieťa dlhodobo umiestnené v detskom domove, nemalo umožnené, aby sa oň starali rodičia a zároveň rodičom bolo zabránené, aby vykonávali osobnú starostlivosť o svoje maloleté dieťa v útľom veku. V danom prípade iba samotné konštatovanie porušenia práva nebolo dostatočným vzhľadom na ujmu, ktorá bola spôsobená nezákonnými rozhodnutiami súdov a orgánov polície (v spojení s nesprávnym úradným postupom úradu), najmä s poukazom na nemožnosť nápravy odlúčenia maloletého dieťaťa od rodiny bez ohľadu na dĺžku doby odlúčenia. Práve toto odlúčenie (spôsobené v dôsledku nezákonného trestného stíhania, ako aj v dôsledku nezákonného rozhodnutia súdov) bolo potrebné považovať za závažný následok v osobnej sfére poškodených žalobcov. Za správne považoval úvahy a závery súdu prvej inštancie vo vzťahu k stanoveniu výšky náhrady nemajetkovej ujmy a výšky náhrady škody. Prihliadol pritom najmä na dĺžku odlúčenia maloletého dieťaťa od biologickej rodiny, vek dieťaťa a celkové okolnosti prejednávanej veci. V danej veci u žalobcov došlo k tak závažnej ujme a zásahu do ich osobnostnej sféry, že výšku náhrady nemajetkovej ujmy stanovenú súdom prvej inštancie možno považovať za primeranú.

17. V posudzovanom prípade odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 a 2 CSP. Z odôvodnení rozhodnutí týchto súdov, chápaných v ich organickej jednote ako celok (I. ÚS 259/2018), je dostatočne zrejmé, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil prvoinštančný súd, ako ich posudzoval odvolací súd a aké závery zaujal k jeho právnomu posúdeniu. Odvolací súd a pred ním súd prvej inštancie odôvodnili svoje rozhodnutia podrobne, spôsobom zodpovedajúcim zákonu. S potrebnou presvedčivosťou vysvetlili tak

všeobecné právne úvahy, ktoré mali na zreteli pri rozhodovaní, ako aj individuálne okolnosti preskúmaného prípadu, ktoré boli preukázané dokazovaním vykonaným súdom prvej inštancie.

18. Dovolací súd považuje za potrebné ešte poznamenať, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

19. Za procesnú vadu konania uvedenú v § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľky.

20. Prípustnosť dovolania z ust. § 420 písm. f/ CSP nevyplýva.

21. Dovolateľka v dovolaní uplatnila i dovolací dôvod predstavovaný nesprávnym právnym posúdením veci (§ 421 CSP) a v jeho rámci namietala, že je tu daný dôvod prípustnosti dovolania (a inak aj jeho dôvodnosti) spočívajúci v tom, že tu ide o prípad potvrdzujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

22. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b/ CSP (a inak aj oboch ďalších písmen rovnakého paragrafu i odseku zákona), musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú (questio iuris), teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku (questio facti). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine alebo iného predpisu považovaného za súčasť tzv. hmotného práva), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť pritom o právnú otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napádané dovolaním (ktoré by pri inom riešení otázky vyznelo inak). Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

23. Otázkou relevantnou v zmysle § 421 ods. 1 CSP je iba právna otázka majúca pre rozhodnutie odvolacieho súdu kľúčový význam, teda ktorá by v prípade, že by ju odvolací súd vyriešil inak (než v dovolaní napadnutom rozhodnutí), nevyhnutne viedla k rozhodnutiu odvolacieho súdu odlišnému od rozhodnutia napadnutého dovolaním.

24. Žalovanou zadefinovaná „dovolacia/e“ otázka/y nemá znaky relevantné v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Relevanciu z hľadiska tohto ustanovenia by predmetná otázka mohla mať iba vtedy, ak by výsledok jej riešenia odvolacím súdom predstavoval jediný dôvod, so zreteľom na ktorý dospel odvolací súd k záveru, že súd prvej inštancie rozhodol správne.

25. Na otázke, či v kontexte ust. § 21 a nasl. zákona č. 514/2003 Z. z. je podstatou náležitostí rozsudku aj označenie orgánu verejnej moci, ktorý konkrétnu škodu/nemajetkovú ujmu spôsobil, a výška škody/nemajetkovej ujmy, ktorú súd priznal za konkrétny nesprávny úradný postup alebo nezákonné rozhodnutie konkrétneho orgánu verejnej moci, najmä ak príslušný súd rozhoduje o viacerých samostatných nárokoch žalobcu, rozhodnutie odvolacieho súdu nestálo a toto nebolo ani

predmetom odvolacieho prieskumu.

26. Rovnako rozhodnutia nižších súdov nestáli výlučne na vyriešení právnej otázky, či v zmysle ust. § 27 ods. 1 zákona č. 305/2005 Z. z. v spojení s ust. § 75a OSP bolo možné vykladať slovné spojenie bezodkladne ako časový rámec niekoľko týždňov (či je v súlade s právnym poriadkom vykonávať zo strany štátu ústavnú starostlivosť voči maloletej osobe a umiestniť maloletú osobu v detskom domove po dobu niekoľkých týždňov bez rozhodnutia súdu podľa § 75a OSP).

27. Súd oboch inštancií v priebehu sporu riešili viaceré otázky súvisiace s posúdením opodstatnenosti žalobou uplatneného nároku. Zisťovali splnenie predpokladov vzniku zodpovednosti štátu za škodu a nemajetkovú ujmu.

28. Žalovanou nastolená „dovolacia/e“ otázka/y, teda v okolnostiach daného sporu nemala určujúci význam a odpoveď na ňu nebola dôvodom pre záver o vecnej správnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie.

29. Z obsahu dovolania nebola zrejmalá taká právna otázka (ktorú by bolo možné podradiť pod dôvody prípustnosti podľa písm. nielen b/, ale aj a/ alebo c/ § 421 ods. 1 CSP, ktorá by mala byť predmetom dovolacieho prieskumu a od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu.

30. Vzhľadom na uvedené dovolací súd uzatvára, že „dovolacia/e“ otázka/y, o ktorej je reč, nemala v prejednávanej veci znaky relevantné v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP (šlo v skutočnosti o otázku akademickú), v dôsledku čoho prípustnosť dovolania vyvodzovaná z tohto ustanovenia daná nebola.

31. Najvyšší súd preto dovolanie žalovanej podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP (ako neprípustné) odmietol.

32. Výsledok takto skončeného dovolacieho konania zavinila žalovaná (§ 256 ods. 1 CSP per analogiam) a žalobcom 1/ a 2/ vznikol voči žalovanej nárok na náhradu trov konania. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania rozhodol najvyšší súd podľa ustanovení § 453 ods. 1, § 256 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP. Žalobkyni 1/ však náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, pretože jej v dovolacom konaní žiadne trovy nevznikli. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

33. Podľa § 444 ods. 1 CSP dovolací súd môže na návrh odložiť vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa. Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil splnenie podmienok pre odloženie vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 1 CSP a v súlade s ustálenou predchádzajúcou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

34. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.